

MÜSLÜMANIN TOPLUMA KARŞI GÖREVİ

es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berakâtühû!

Aziz ve sevgili Ak-Radyo dinleyicileri ve Ak-Televizyon izleyicileri!.. Allah'ın rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Cumanız mübarek olsun...

Allah Teâlâ Hazretleri vücutlarınıza sıhhat, afiyet versin... İşlerinizi güzelleştirsin, kazançlarınızı bollaştırsın... Amelleriniz makbul olsun, dualarınız müstecâb olsun...

a. Yöneticinin Sorumluluğu

Açtığım sayfadan, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden seçtiğim hadis-i şerifleri okumaya başlıyorum. (*Kâle Rasûlü'llâh sallallahu aleyhi ve sellem*) diyelim, öyle başlayalım:

مَا مِنْ أَحَدٍ يَلِي أَمْرَ عَشْرَةٍ فَمَا فَوْقَ ذَلِكَ إِلَّا يَأْتِي
يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَغْلُولَةٌ يَدُهُ إِلَى عُنُقِهِ يَفُكُّهُ عَدُوُّهُ
أَوْ يُوَثِّقُهُ إِثْمَهُ¹

¹ Suyûtî, *Câmiu'l-Kebîr*, 7/730; *Râmûzu'l-Ehâdîs*, 378/7.

Mâ min ehadin yelî emra aşeratin fe-mâ fevka zâlike illâ ye'tî yevme'l-kıyâmeti mağlûletün yedühû ilâ 'unükıhî yefükkühû adlühû ev yûsikuhû ismühû.

Sadeka Rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz, mübarek metnini okuduğum bu hadis-i şerifinde buyuruyor ki:

(Mâ min ehadin yelî emra aşeratin fe-mâ fevka zâlike) “On kişinin işini üstlenmiş, on kişi veya ondan daha fazla insanın başına amir olarak, emir olarak, vazifeli olarak getirilmiş, onların içtimai işlerini görmekle görevli hiçbir kimse yoktur ki, *(illâ ye'tî yevme'l-kıyâmeti mağlûletün yedühû ilâ 'unükıhî)* elleri omuzuna boynuna bağlanmış, kelepçelenmiş olarak gelsin...”

Yâni, bir insan on kişi veya ondan daha fazla kişinin başına vazifeli olarak, müdür olarak, amir olarak, başkan olarak, söz sahibi olarak, idareci olarak, salâhiyet sahibi

geçmişse; bu bir sorumluluk, on kişinin işini üstlenmiş, bir iş görüyor, bir amir oluyor.

Dünyevî bakımdan sevinir. “Ben falanca mevkiye yükseldim, emrimde kimler var!” falan diye sevinir. Böyle bir insan kıyamet gününde eli boynuna bağlı olarak, kelepçeli olarak gelecek. Hani harpte esirleri karşı taraf yakaladığı zaman, ellerini arkaya bağlar veya boynuna bağlar. Veya bir sopa koyuyorlar, sopaya ellerini geçirttiriyorlar, ondan sonra bağlıyorlar ki, kıpırdayıp bağlarını çözemesin veya ani bir hareket yapamasın, kaçamasın diye. Kıyamet gününde amirler, onlar gibi getirilir mahşer yerine...

(Yefükkühû adlühû) “Eğer adaletle, hakkâniyetle, dürüstlükle işini yapmışsa, amirlik görevini, reislik görevini, başkanlık görevini adaletle yerine getirmişse...” Çünkü toplumun işidir bunlar, kişisel değildir. Toplumun işinin yapılmasında adaleti gözetmişse, hakkâniyetli davranmışsa, dürüst davranmışsa; bu dürüstlüğü, adaletliliği, adilliği bu bağları çözdürtür.” Yâni, adil olduğu muhakeme sonucunda, mahkeme-i kübrâda

anlaşılsa, ortaya çıkarsa, tebeyyün ederse, elleri çözülür.

(*Ev yûsiku hû ismühû*) Eğer günah işlemişse, günahkâr davranmışsa, bu başkanlık görevini Allah'ın sevmediği şekilde yürütmüşse, bağları üstüne bağ bağlanır. Sımsıkı, daha beter bağlanır. Böyle bağlı olarak, cezasını çekmek üzere cehenneme gönderilir.

Bir hadis âlimi bir kitap yazmış, kadırlarla ilgili, yâni hâkimlerle ilgili bölümde zikretmiş. Bu sadece mahkeme mesleğine, hâkimlik mesleğine, adaleti icra mesleğine mahsus değildir ama, ona da şamildir. Her mesleğe, her idareciliğe, herçeşit başkanlığa şâmildir. Zaten bu konuda pek çok hadis-i şerifler var. Sahih hadis kitaplarında hepimiz karşılaşmış, okumuşuzdur, vaazlarda dinlemiştir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in, çok bilinen bir sahih hadis-i şerifi var:

كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ²

(Küllüküm râin, ve küllüküm mes'ûlün an

raiyyetihî) “Hepiniz güdücüsünüz, çobansınız, sevk edicisiniz ve hepiniz güttüğünüz sürünüzden, çekip götürdüğünüz insanlardan sorumlu olacaksınız.” diye, bunu biliyoruz.

Bütün görevler böyle... İster sular idaresinin başına gelsin bir insan, ister gümrük muhafaza memurluğuna gelsin, ister milli eğitim hizmetlerinde olsun, ister cami hizmeti olsun, ister çarşı-pazar zabıtası olsun, hangi iş olursa olsun, umumi olarak on kişi ve daha fazla bir topluluğun başına amir olarak geçen, amirliğinden sorumludur. Yaptığı işin dürüst olmasına, dine, imana, Kur'ân'a, Allah'ın rızasına uygun olmasına dikkat etmesi lazım! Hepimizin dikkat etmesi gerekiyor.

Bunun dışında herkesin muhtelif yerlere karşı görevleri vardır. Topluma karşı görevler, belediye görevleri, valilik görevleri, resmî görevler dışında da insanların sorumlulukları

² Buhârî, “Cumâ”, 10 (853); “Nikâh”, 89 (4904); Müslim, “İmâre”, 20 (1829; Râmûzu'l-Ehâdîs, 343/1.

vardır. Evlat annesine, babasına hizmetle sorumludur. Anne baba çoluk çocuğunu yetiştirmekle sorumludur; yetiştirmezse, Allah sorar. Baba, ailesine bakmakla sorumludur. Herkesin bir sorumluluğu var. Kendi şahsıyla ilgili sorumluluğu var, ailesine karşı sorumluluğu var. Çevresindeki eşine, dostuna, akrabasına, büyüklerine, küçüklerine, komşularına karşı haklar ve görevler, vazifeler var...

Bu tamam... Bir de amirlik, emretme salâhiyeti olan mevkilerin de ayrıca diğer bir sorumluluğu var. Çünkü mevkiler yükseldikçe, insanın yaptığı yanlış kendisinde kalmaz, topluma yayılır, toplumu zarara uğratar. En büyük zararı da en yukarıda olan verir. Çünkü çok yukarıdadır, yaptığı bir yanlışlık bütün toplumu etkiler. Onun için bunların, özellikle amme hizmeti görenlerin adaletle hareket etmeye, dikkatle hareket etmeye, Allah'ın rızasına aykırı iş yapmamaya, her şeyi usûlünce hakkâniyetle, adaletle yapmaya dikkat etmesi lazım!

Hepimiz kişisel olarak da sorumluyuz, çevremize karşı da sorumluyuz. Hepimizin

sorumluluğu var. Fakat bunların bizim sorumluluğumuzla beraber, ayrıca bir de toplumda amir olmalarından, yönetici olmalarından dolayı sorumlulukları var, aziz ve sevgili izleyiciler!

Bu umumi bir şey, her işimize dikkat etmek zorundayız. Aldığımız her nefeste, attığımız her adımda, söylediğimiz her sözde, her günümüzde, her saatimizde, her dakikamızda dikkatli olmalıyız.

Onun için bizim tasavvuf büyüklerimiz, tasavvuf yolunun birinci esası olarak neyi zikrediyorlar: *Hûş der dem...* Yâni, her nefeste şuurlu olmak, gafil olmamak, gaflete düşmemek, cahillik etmemek, yanılmamak, farkına varmadan bir şeyler yapmamak, daima müteyakkız olmak...

Dâimâ müteyakkız olalım, her işimizi Allah rızasına uygun yapmaya çalışalım!

b. Kötülüğü Engelleme Görevi

مَا مِنْ أَحَدٍ يَكُونُ فِي قَوْمٍ يَعْمَلُ فِيهِمْ بِالْمَعَاصِي
يَقْدِرُونَ عَلَى أَنْ يُغَيِّرُوا عَلَيْهِ فَلَا يُغَيِّرُوا
إِلَّا أَصَابَهُمُ اللَّهُ بِعِقَابٍ قَبْلَ أَنْ يَمُوتُوا³

M âmin ehadin yekûnû fî kavmin ya'melû
fîhim bi'l-me'âsî yakdirûne alâ en yuğayyirû
aleyhi, fe-lâ yuğayyirû illâ esâbehümü'llâhü
bi-ikâbin kable en yemûtû.

Diyor ki Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem: “Hiç bir adam, hiçbir kişi, hiçbir fert yoktur ki, (yekûnû fî kavmin) bir toplumun içinde, bir insan topluluğunun arasında yaşıyor olsun da, (ya'melû fîhim bi'l-me'âsî) o toplumun içinde isyanlar, günahlar, yâni Allah'a isyan cinsinden olan çeşitli suçlar, pis işler, kötü işler yapsın; (yakdirûne alâ en yuğayyirû aleyhi, fe-lâ yuğayyirû) o toplum da onu görüp de değiştirme imkânı varken değiştirmesinler; (illâ esâbehümü'llâhü bi-ikâbin kable en yemûtû) o toplumun fertlerinin

³ Ebû Dâvûd, “Melâhim”, 17 (4339); Râmûzu'l-Ehâdîs, 378/9.

hepsi Allah'ın bir kahrına, ikâbına, cezasına, ölmeden evvel, ahirete göçmeden evvel, dünyada da mâruz kalırlar. Allah onlara dünyada da bir ceza verir.”

Buradan ne anlıyoruz?.. Bir toplumun içine bir yaramaz adam, bir çirkin adam, bir suçlu adam, bir pervasız adam, bir edepsiz adam, bir terbiyesiz adam geldiyse; o toplum onların gözü önünde, onların farkına vardığı bir şekilde onun günah işlemesine seyirci kalmayacak. Seyredip de, “Ne yaparsa yapsın!” demeyecek; onu düzeltmeğe, onun kötülüğünü engellemeğe, ona kötülük yaptırmamaya gayret edecek. Müteyakkız olacak, engelleyecek, kötülüğü yaptırtmayacak.

Diyelim ki çalıyor; çaldırtmayacak... Diyelim ki huzuru bozuyor; bozdurtmayacak... Diyelim ki kötü birtakım işler çeviriyor; çevirttirmeyecek... Diyelim ki, çevreyi tahrip ediyor, ağaçları kesiyor, zarar veriyor; yaptırmayacak...

Günahların, Allah'a isyanın çeşitleri sayılamayacak kadar çoktur. Bunlar anlaşılır. Hem dini bilgiden anlaşılır; ayetleri, hadisleri, şeriatı bilen insanlar neyin sevap, neyin günah

olduğunu bilirler. Bir de umumi esaslar var bu konuda... Yâni günah nedir?.. İnsanın kalbine tereddüt veren, insanı üzen, insana hoş gelmeyen şeylerdir. İnsan vicdanına müracaat ettiği zaman, bir şeyin doğru mu, eğri mi olduğunu da anlar. Vicdanı sızlar, vicdanı müsaade etmez; oradan da bir ölçü var. Dürüst insanların vicdanları bir terazidir.

İnsan toplumuna, çevresine ilgisiz kalamaz; toplumunu korumakla görevlidir. Topluluğu bozacak işler yapanlara da fırsat vermez. Bu, emr-i ma'ruf nehy-i münker vazifesinin bir çeşidi oluyor, bir tarafı oluyor. *Nehy-i münker*; kötü, münker olan kötü olan, aklın ve şeriatın uygun görmediği bir işi yaptırmamak...

Peki, adam yapıyor. Ötekiler de bildikleri halde ses çıkartmıyorlar. “Allah cezasını versin! Allah kahretsin! Allah belâsını versin!” diyor, geçip gidiyor, engellemiyor.

Öyle lafla olmaz! Allah dileseydi yeryüzünü hiç kâfirsiz, müşriksiz yaratırdı. Kâfirlerin hepsine de gözlerinin içine girecek mucizeleri gösterip, diz çöktürüp hepsini imana getirirdi.

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا⁴

(*Ve lev şâe rabbüke le-âmene men fi'l-ardı küllühüm cemî'â*) "Eğer Rabbin dileseydi, yeryüzündekilerin hepsi elbette iman ederlerdi." Eğer Allah dileseydi, herkes mümin olurdu ama, imtihan olarak bu hayatı yarattığından, insanlara serbestlik verdiğiinden; "İstediğinizi yapın! Benim emirlerim şunlar... Bak şeytan sizi aldatmasın, o sizin apaçık bir düşmanınızdır. Dikkat edin, işinizi yaparken eûzü-besmele çekin, bana sığının, şeytanın zararını bilin! Benim adımla başlayın, benden yardım isteyin, ben size yardım ederim!" buyuruyor.

Bunlar dinimizin temeli... Daha ilk günlerde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'e öğretilmiş esaslar. Böyle yapması lazım insanın... Bunu yapmadığı zaman, emr-i ma'ruf nehy-i münker yapmadığı zaman, Allah o topluma bir ikâb gönderir. Buyuruyor ki: (*İllâ esâbehümü'llâhü bi-ikâbin*) "Allah ceza olarak onlara topluca bir musibeti

⁴ 10/Yûnus, 99.

isabet ettirir; (*kable en yemûtû*) ölmeden evvel...”

Demek ki Allah o topluma, bu kişinin kötülüğünü engellemedi diye dünyada toplu ceza veriyor, toplumun düzeni bozuluyor.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Milletler, devletler veya bizim kendi tarihimizden misâlimiz, o kadar devletler kurmuş ecdadımız, geçmişlerimiz. Bu devletler güçlenmişler, altın devirler yaşamışlar, şanlı işler yapmışlar, yüksek medeniyetler kurmuşlar. Sonra bozulmuşlar, yıkılmışlar.

Niye yıkılıyorlar?.. Bozulduklarından, Allah bir ceza verdiği için yıkılıyorlar. Her şey Allah’ın takdiri ile olmuyor mu?.. Allah itaat eden kullarına yardım ediyor, itaat etmeyen kullarını cezalandırıyor. Günah işleyen kulların günahını engellemeyen nemelâzımcıları da topluca cezalandırıyor.

Onun için Müslüman uyanık insandır; “Aldırmam!” diyemez, “Karışmam!” diyemez, “Bana ne?” diyemez, “Neme lazım?” diyemez. Toplumunu pırıl pırıl, çiçek gibi tertemiz, ıslıl ıslıl, şıkır şıkır çalışan bir makina gibi sağlam; çelik, demir aletler gibi çalışmasını sağlar.

İlgisiz kalamaz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz, bize çok güzel şeyler öğretiyor. Kötünün kötülüğünü engelleyeceğiz.

Şimdi devlet bu kötülükleri engellemek için jandarma, polis teşkilatı, mahkeme teşkilatı, adlî teşkilat; ülkeyi korumak için ordu gibi çeşitli kurumlar kuruyor. İnsanlar devlet kuruyorlar, devletin de böyle çeşitli kötülükleri engelleme kurumları oluyor. Kanunları oluyor, nizamları oluyor, teşkilatları oluyor. Bunlara rağmen niye kötülük oluyor?.. Kanun var, anayasa var, mahkemeler var, jandarma var, polis var, ordu var; buna rağmen devletler niye yıkılıyor, niye çöküyor?.. Bunun sebebi var. Ne yapılacak?.. Kişiler toplumuna sahip çıkacak, topluma karşı görevleri olduğunu bilecek. Bu çok önemli...

Şimdi ben Müslümanlara bakıyorum, diyar diyar gezdiğim için... Almanya'daki Müslümanlara bakıyorum, İsveç'tekilere bakıyorum, İngiltere'dekilere bakıyorum, Avustralya'dakilere bakıyorum; Endonezya'da, Malezya'da, Brunei'de, Hindistan'da, Pakistan'da, Afganistan'da yürekler acısı...

Şu Afganistan misâline bakın, ne kadar acı!.. O Afganlı mücâhidler diye bağrımıza bastığımız insanların, şu son zamanlarda birbirleriyle hallerine, çekişmelerine bakın!..

Bir zamanlar, “*Ana gibi yar olmaz, Bağdat gibi diyar olmaz.*” diye övdüğümüz, bir zamanlar yönettiğimiz, o İslâm medeniyetinin en önemli merkezlerinden biri olan Bağdat’ın durumuna bakın!..

İşte Şam’ın durumuna bakın, işte Kahire’ye bakın!.. İşte Libya’ya bakın, Tunus’a bakın, Cezayir’e bakın!.. Diğer ülkelere, Sudan’a, Somali’ye bakın!.. Hangi birini güzel bir örnek olarak, alkışlayarak söyleyebiliyoruz?..

Neden?.. Çünkü, toplumun gelişmesi kişisel çalışmalarla olmuyor. Toplumun içinden çok faziletli bir insan çıkabiliyor, yükseliyor, ama yetmiyor. Toplumun topluca iyi olması lazım! Topluca iyi olmadığı zaman, kötülükleri engellemediği zaman toplum gelişmiyor. Yâni toplum, iyilikleri yapacak kötülükleri engelleyecek.

Sıhhatli bir vücut, kendisinin içine şu veya bu yoldan, yaradan, ağızdan, burundan,

havadan, içtiği sudan, gıdadan gelen mikrobu alt edebiliyor, sağlığını koruyabiliyor, devam ettirebiliyor. Çünkü koruyucu teşkilatı var... İşte akyuvarlar, alyuvarlar, vücudun şu teşkilatı, bu teşkilatı vücudu koruyabiliyor. Sıhhatli bir beden kendisine gelen düşmanları, mikropları temizleyebiliyor.

Temizleyemediği zaman, mağlup olduğu zaman yatağa düşüyor, hastalanıyor, zayıflıyor. Eğer oradan da kurtaramazsa, hastalığı yenecek bir savaşı da veremezse, bu sefer ölebiliyor.

Onun için Müslümanın, toplumuna karşı da çok mühim bir görevi olduğunu unutmaması lazım!.. “Ben aile reisiyim, aileme karşı görevim var, evlatlarıma karşı görevim var... Anneyim, çocuklarıma karşı görevim var. Çocuğum, anneme, babama karşı görevim var... Talebeyim, toplumuma karşı görevim var... Askerim, vatanıma karşı görevim var... Devlet memuruyum, iş sahiplerine, erbâb-ı mesâlihe karşı sorumluluğum var, görevim var!” deyip herkes görevini güzel yapacak.

Kalkınma, ilerleme ve yükselme kişisel bir olay değil; hürriyetlerle beraber toplumsal bir

olay... Topluca toplumun fertleri, kişileri iyi olduğu zaman, uyumlu çalıştığı zaman toplum yükseliyor. Öyle olmadığı zaman hem Allah ceza veriyor, hem de sonuç kargaşa ve felaket oluyor.

Bugünlerde bir güzel kitap okuyorum: *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu...* Osman Bey, Orhan Bey, Murad-ı Hüdâvendigâr (*Rahmetu'llâhi aleyhim ecmaîn*); onların devirlerini okuyorum. Çalışmalarına bakıyorum, gelişmelerine bakıyorum. Nasıl gelişmişler, nasıl büyümüşler?.. Babasından aldığı mirası, devraldığı emaneti bir misli daha büyütmüş, bir misli daha büyütmüş... Kısa zamanda bir Devlet-i Aliyye haline getirmişler. Adaletle, feragatle, dürüstlikle, tatlılıkla, basîretle, uyumla, itaatle bu işi yapmışlar.

Ben o devrin edebiyatı üzerinde de uzmanım. Yâni, Osmanlıların Fatih'e kadarki devresinde yazılan kitaplar son derece tatlıdır. Son derece sâfî bir tatlılığı vardır. Toplumun her cephesinde bir dürüstlük vardır. Pazarcısında, vezirinde, memurunda, çiftçisinde, işçisinde... Hepsinde yaptığı işi

güzel yapmak aşkı, şevki, merakı, gururu, dürüstlüğü, zihniyeti vardır.

O zaman toplum sağlam bir toplum oluyor ve gelişiyor. Hayran oluyor herkes... Hattâ, “Biz bunları istemiyoruz, sizi istiyoruz!” diye kapılarını açıyorlar, kucaklarını açıyorlar, davet ediyorlar bazı şehirler... “Gelin, bizi de idare edin!” diyorlar.

Demek ki biz de, kişisel olarak iyi olmaya gayret edeceğiz; bir... Ailemize karşı görevlerimizi yapacağız, iki... Topluma karşı, toplumumuza karşı, milletimize karşı görevlerimiz var, onları güzel yapmaya gayret edeceğiz. Kötülerin de kötülüğünü engelleme hususunda müteyakkız olacağız. Çünkü öyle olmazsa, topluma topluca bir bela gönderiyor Allah Teâlâ Hazretleri...

Allah saklasın... Allah bize hakkı hak olarak görüp, ona uymayı nasip eylesin... Bâtılı bâtıl görüp, ondan sakınıp korunmayı nasip eylesin... Tertemiz bir ömür geçirip, çok güzel işler yapıp, huzuruna yüzü açık, alnı ak olarak varmayı nasip eylesin...

c. Haram Kazançtan Hayır Gelmez

Üçüncü hadis-i şerifi okumak istiyorum. Abdullah b. Mes'ûd *radiyallahu anh*'ın rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

مَا كَسَبَ رَجُلٌ مَالًا حَرَامًا فَبُورِكَ فِيهِ وَمَا تَصَدَّقَ مِنْهُ فَقُبِلَ مِنْهُ وَلَا يَتْرُكُهُ خَلْفَ ظَهْرِهِ إِلَّا كَانَ زَادَهُ إِلَى النَّارِ⁵

Mâ kesebe racülün mâlen harâmen fe-bûrike fîhi ve mâ tesaddaka minhü fe-kubile minhü ve lâ yetrukühû halfe zahrihî illâ kâne zâdehû ile'n-nâr.

Müthiş bir hadis-i şerif; yâni dehşet verici, korkutucu, tehditli bir hadis-i şerif, bu üçüncü hadis-i şerif... Aziz ve sevgili kardeşlerim, diyor ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz:

(*Mâ kesebe racülün mâlen harâmen*) “Bir adam ki...” Adam ama, adam da olur, kadın da olur. Yâni cinsiyet mühim değil, kişi

⁵ Deylemî, *Firdevs bi-Me'sûri'l-Hitâb*, 5/154 (7794); *Râmûzu'l-Ehâdis*, 377/13.

mânasına... “Bir kişi ki, haram mal kazanmış. Yâni haram yolla, haram bir mal elde etmiş, kesbetmiş, iktisab etmiş, kazanmış. (*Fe-bûrike fîhi*) Haram kazanç sağlasın da, onun bereketi olsun; mümkün değil!”

Yâni, haramdan mal kazandı mı bir kişi, o malın bereketinin olması mümkün değil. Haydan gelen huya gider. Veyahut harmanı yanar, gemisi batar, bilmem arabası çarpar. Kendisi hasta olur, amansız hastalıklara düşer, parasını oralarda, buralarda harcar. Çünkü bereket yok, çünkü Allah bereket vermiyor. Çünkü haramdan kazandı.

“Bir adam haramdan bir mal kazanmadı ki, ona Allah bereket versin; mümkün değil...” Yâni Arap üslûbu ile kelimelerin sıralanışı böyle. Türkçe’si ne?.. “Bir adam haramdan bir mal kazandı mı, Allah o mala hayır bereket vermez; o adam o paranın, o malın hayrını görmez. Allah, burnundan fitil fitil getirir. Dünyada ahirette onun cezasını çeker.”

Kazandı da işte haramdan, rüşvetten, zinadan, içkiden, kumardan vesaireden kazandı. (*Ve mâ tesaddaka minhü*) Çıkardı, bir hayır yaptı, okul yaptı. Bilmem bir fakire acıdı

da bol bir para verdi. Haydut ama, haramdan kazandı ama, işte tasadduk da ediyor. (*Fekubile minhü*) Tasadduk ettiğini Allah'ın kabul etmesi de mümkün değildir. Tasadduk etsin de Allah kabul etsin... Bu da mümkün değil.

“Allah Allah, veriyor ama?..”

Çünkü haramdan kazandı. Helâlden kazansaydı sadakası makbul olacaktı, hayrını görecekti. Sadaka yapması hayır getirmez.

Teferruatını Allah bilir, tarihte olmuş olay: Falanca efsanevî kişi, kahraman, zenginleri soyuyormuş. İşkenceyle, bağırta bağırta mallarını alıyormuş, fakirlere veriyormuş. Olmaz! Yâni kendisi helâlinden kazansın, fakirlere versin. Ama birisinden haram yolla, soyarak al, yol keserek al, gasb ile al; ondan sonra ötesine ver. Öbür taraftan da Allah'tan bir hayır bekle...

Bazısı bekliyor, yâni Allah bir şey verecek sanıyor. Vermez. Peygamber Efendimiz açıkça bildiriyor: Sadakası kabul olmaz. O malın bereketi olmaz. Ona bereket vermez, hayır göstermez.

Sonra öldü, yiyemedi hepsini... Zaten insanoğlu, kazancının çok üstünde biriktiriyor

hırsıyla; ondan sonra yiyemeden de ölüp gidiyor. Ne olur ölüp gidince arkasında bıraktığı?.. (İllâ kâne zâdehû ile'n-nâr) “Cehennem yoluna azığı olur.”

Yolcunun yolda bir azık yemesi lazım, yol azığı diyoruz. İşte çıkınını açarmış eskiden, kenara otururmuş, çeşmenin başına; peynirini, zeytinini yermiş, ekmeğini ısıtırmış... Domates, soğan neyse yermiş. Şimdi bunlar çok değişti. Parasına göre insanın çeşit çeşit kebablar, kızartmalar, tatlılar, kaymaklar olabiliyor. Yâni, eskiden yol azığı alırlarmış yanına... Bu da cehenneme doğru gidiyor. Cehennem yolunda bu malları ne olur?.. Cehennem yolunda azığı olur. Cehenneme daha hızlı gitmesine sebep olur. Cehennemde yanmasına, cehennemde azabının daha çok olmasına sebep olur.

Onun için aziz ve muhterem kardeşlerim, Müslümanlar olarak, imanlı kimseler olarak, hayatın fânî olduğunu bilip de, bir gün gelip bu dünyayı bırakacağımızı ve Allah'ın divanına varacağımızı, mahkeme-i kübrâda hesap vereceğimizi bilen, buna inanmış, bu bilgiye sahip mümin kimseler olarak, kimseye yük

olmayacağız. Alnımızın teriyle kazanacağız. Çünkü her ferdi üretici olan toplumlar, çok çalışan toplumlar, ötekilerden daha ileri gidiyor. Çalışkan olacağız, çalışacağız. Aslanlar gibi olacağız, kazanacağız. Bizim artıklarımızdan tilkiler, çakallar yesin, o ayrı.

Ama biz böyle helâlinden, mertçe, yiğitçe kazanacağız. Alnımızın teriyle:

“Elhamdülillâh, çoluk çocuğuma haram bir lokma yedirmedim, çok şükür!” diyebilecek bir şekilde kazanacağız.

Kimseye yük olmamak, beleşten, sırtından geçinmemek, sömürmemek lazım! Çünkü sömürürsen onun hakkı geçer, aldatırsan Allah aldattığını görür. Kendin kazanacaksın. Peygamberler bile kendi ellerinin emekleriyle bir şeyler yaparlarmış, oradan kazanırlarmış. Evliyâullah büyüklerimizin hayatlarını okuyoruz; el sanatı yaparmış, elinin emeğiyle bir şeyler hazırlarmış, üretirmiş... Topluma bir şey kazandırıyor, yâni bir değer kazandırıyor. Satarmış, oradan el emeği alır, kazanırmış. Bu el emeğiyle helâlinden kazanılmasına, yenmesine enbiyâullah, evliyâullah ve sâlihler

çok dikkat etmişler. Biz de dikkat edeceğiz, çalışacağız.

Elle yapılan şey elin emeği olur. Kafayla olan şey de kafanın hüneri olur. Düşünmenin, ilmin, irfanın hüneri olur. O daha yüksek mevkiye çıkar. Yâni kazma sallamaktan, bir mühendis olup da güzel bir şeyler ortaya koymak, elbette topluma daha faydalı olduğundan, o da kafanın emeği oluyor. Yâni, *el emeği* diye tabir olarak söylüyoruz bunu. Kendisi hak ederek, bir şey ortaya koyarak, toplumuna bir şeyler kazandırarak helâlinden kazanacak. Ondan sonra tasaddukunu yapacak, hayrını hasenâtını yapacak.

Eh birikmiş helâl parasından vefat ettiği zaman mirasçısına kalırsa, çoluk çocuğuna da fayda verecek, kendisine de faydası olacak. Ama, “Haramdan kazanırsa hayrını, bereketini görmez; sadaka verse kabul olmaz; geriye miras bıraksa cehennemde ateş olur, azap olur. Bu kazandığı haram paralar, cehennem yolunda azığı olur.” diye Efendimiz ihtar ediyor.

Biz de ona göre ayağımızı denk alalım, helâl kazanmaya, haram-dan kaçınmaya çok

dikkat edelim! Kimsenin hakkını yemeyelim! Kimsenin ağlaması, inlemesi, sızlaması, gözyaşı dökmesi üzerine, onları ağlatarak kazancımızı böyle yollardan sağlamamaya dikkat edelim!

Şimdi kolay kazanç yolları rağbette... Herkes kaytarıp, kandırıp, aldatıp, ezip, hatta öldürüp öyle kazanıp, öyle yaşamaya gayret ediyor. Öyle değil, Müslüman işin helâl olmasına dikkat edecek.

d. Zikrullahın Fazileti

Bu tehditli ve ihtarlı hadis-i şeriflerden sonra bir müjdeli hadis-i şerif okumak istiyorum. Muaz *radiyallahu anh*'dan Ahmed b. Hanbel ve diğer kaynaklar rivayet etmiş:

مَا عَمِلَ أَدَمِيُّ عَمَلًا أَنْجَى لَهُ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ
مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ قَالُوا وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
قَالَ وَلَا الْجِهَادُ إِلَّا أَنْ تَضْرِبَ بِسَيْفِكَ
حَتَّى يَنْقَطِعَ ثُمَّ تَضْرِبُ حَتَّى يَنْقَطِعَ⁶

⁶ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, 20/126 (352); *Râmûzu'l-Ehâdis*, 378/8.

Mâ amile âdemiyyün amelen encâ lehû min azâbi'llâhi min zikri'llâh. Kâlû: Ve le'l-cihâdü fî sebîli'llâh? Kâle: Ve le'l-cihâd illâ en tadribe bi-seyfike hattâ yenkatı'a, sümme tadribe hatta yenkatıa.

Sadeka Rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Bu müjdeli, bizim yapabileceğimiz, istifade edebileceğimiz kârlı bir konu. Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:

(Mâ amile âdemiyyün amelen encâ lehû min azâbi'llâhi min zikri'llâh) “Bir Ademoğlu...” Âdemî, Adem’e mensup, onun soyundan gelen insan demek. “Bir Ademoğlu kendisini Allah’ın azabından, zikrullahtan daha güzel şekilde kurtaracak başka bir ibadet yapmış olamaz.” Yâni, Allah’ın azabından onu en güzel şekilde kurtaracak olan ibadet, amel nedir?.. Zikrullahtır. Ondan daha güzel bir amel olamaz. Onu Allah’ın azabından daha rahat, daha çabuk, daha süratle, daha kesin kurtaracak, zikrullahtan daha yüksek bir sevaplı iş yoktur. En yükseği zikrullahtır.

Zikru'llâh ne demek?.. İşte dervişlerin yaptığı demek, Allah’ı zikretmek demek...

Asırlar boyu yapmışlar, evliyâ olmuşlar, dürüst yaşamışlar, sevmişler, sevilmişler. Yunus olmuşlar, Mevlânâ olmuşlar, Eşrefoğlu olmuşlar, Hacı Bayram olmuşlar vs. vs. İşte zikrullahla, Allah'ı zikrederek.

(*Kâlû*) Dinleyenler şaşırmış. Daha önce duydukları sözlerden biliyorlar ki, cihat çok sevap. Bir soru sormuşlar: (*Ve le'l-cihâdü fî sebîli'llâh?*) “Yâ Rasûlallah, Allah yolunda cihat, zikrullahtan daha iyi değil mi? Yâni, zikrullah cihattan da mı daha üstün?” diye sormuşlar.

(*Kâle*) Buyurmuş ki: (*Ve le'l-cihâd*) “Evet cihat da değil! Onun derecesine cihat da ulaşamaz. Allah'ın azabından insanı en çok kurtaracak zikrullahtır. (*İllâ en tadribe bi-seyfike hattâ yenkatı'a*) Kılıcın kırılıncaya kadar savaşman hariç...” Yâni kılıcı alıyorsun vur Allah'ım vur... Allah yolunda cihat ediyorsun. O hariç. (*Hattâ yenkatıa*) “Kırılıncaya kadar. (*Sümme tadribe hatta yenkatıa*) Sonra yine vuruyorsun, bir kılıç daha alıyorsun. Kırılıyor, vuruşuyorsun yine kırılıyor...”

Yâni başka bir hadis-i şerifte de geçmiş ki: “At da yaralanır, kendisi de yere düşer. Ancak o zaman kurtulur.” Yâni şehit oluyor o zaman...

Aziz ve sevgili kardeşlerim! Dinimizin aslı, esası nedir, hurâfe nedir? Gericilik nedir, ilericilik nedir?.. Kazanç nedir, sevap nedir, Günah nedir?.. Bunu nereden öğreneceğiz?.. Herkes bir laf söylüyor. “Ben falancayım. Ben şu mevkiye sahibim, ben şu rütbelere sahibim, şu ünvanlara sahibim. Din şöyledir, böyledir...” Atıyor, tutuyor, yalan söylüyor. Yâni dinlediğiniz zaman, siz de bazılarını anlıyorsunuz. Diyanet itiraz ediyor.

Kimisi peygamberlik iddia ediyor, kimisi başka şeyler iddia ediyor. Milleti kandırmak isteyen bir sürü diplomalısı, diplomasızı, akıllısı delisi, kravatlısı, kravatsızsı, çeşit çeşit insan var... Yâni gözünü açması gereken bir ortamda yaşıyor Müslümanlar 20. yüzyılda... Aldatıcılar çok.

İşin doğrusunu nereden öğreneceğiz, hangisi doğru?.. Şimdi bu zikrullah doğru mu, eğri mi? Nereden öğreneceğiz?.. Kur’ân-ı Kerîm’den; Allah’ın kelâmı...

Kimden öğreneceğiz? Peygamber-i Zîşânımız'dan, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden; Allah'ın peygamberi... Allah'ın peygamberinden, Allah'ın kitabından daha sağlam müracaat yeri var mı, kaynak var mı?.. Onlar ne diyorsa öyledir. Peygamber Efendimiz diyor ki: “En sevaplı ibadet zikrullahtır.”

O halde biz de dinî bilgilerimizi, dinî yaşantımızı neye göre ayarlayacağız?.. Kur'ân-ı Kerîm ne diyorsa ona göre, hadis-i şerif ne diyorsa ona göre ayarlayacağız.

“Cehennem azabından kurtulmak istiyor musun kardeşim?..”

“İstiyorum efendim, evet hocam, aman bunun yolunu bana bir göster!”

İşte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz gösteriyor: Zikrullah...

Sevgili izleyiciler, dinleyiciler! Ben şimdi Bosna'ya gittim, oradaki ilgililerle görüştüm, Saraybosna'yı gezdim. Başka şehirlere pek gidecek vaktim olmadı ama, Saraybosna'yı çok sevdim.

Dediler ki: “Buraya Fatih Sultan Mehmed gelmeden önce şu tepenin üstüne, - Saraybosna'nın girişi, Belgrad'dan giderken

yolun geldiği kısım o taraf- ilk önce oraya Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Efendimiz'in mensubu, yâni Mevlevî Tarikatı'ndan bir mübarek arif, derviş gelmiş, tekke kurmuş. Onlar halka kendisini tanıtmış, sevdirmiş, güzel yolu öğretmiş, dini, imanı öğretmiş. Ondan sonra ordular gelmiş." dediler.

Yâni Balkanlar'ın fütûhâtında bu böyle zikir erbâbı mübarek insanların, fedakâr insanların, boynu bükük insanların, hizmet ehli insanların, iddiasız, kibirsiz, tatlı, her şeyi Allah rızası için yapan insanların çok büyük payı var.

Ordinaryus profesörler bunları kitaplarında yazıyorlar. Mesela ben hatırlıyorum, rahmetli *Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan* böyle bir makale yazmış. Yâni, bu Balkanlar'ın Osmanlılar tarafından elde edilmesinin şeklini, tarih içinde nasıl oluştuğunu, geliştiğini anlatan makale yazmış.

Böyle dervişlerin nasıl oralara gidip, ordular gelmeden önce hazırladıklarını, nasıl insanlara İslâm'ı anlattıklarını, sevdirdiklerini, nasıl fütûhatın zemînini hazırladıklarını; fütûhattan sonra da oraları nasıl

İslâmlaştırdıklarını, nasıl güzelleştirdiklerini, ma'mur hâle getirdiklerini yazıyor Ömer Lütfi Barkan... O ordinaryus profesör makalesinde yazmış, kitaplarda bunlar yazılıyor.

Ben de gözlerimle gördüm ki, hatta Osmanlı tarihi eserlerini onlar kadar muhafaza edememişiz. O şehre gittiğim zaman gördüm - daha güzel şehirleri olduğunu da söylediler, inşallah oralara da giderim- çok güzel korumuşlar. Osmanlı tarihi, Osmanlı çarşısı, Osmanlı adeti, Osmanlı yapıları vesaireleri, Osmanlı eserleri, her şey... Yâni oraların valileri, beyleri, çok güzel hizmetler yapmışlar, çok güzel müesseseler kurmuşlar. Hayranlıkla seyrettik.

İşte zikrullah erbabı, zikir erbabı, o kimsenin beğenmediği, şimdi herkesin aleyhinde atıp tuttuğu o fedakâr insanlar; laf değil iş yapan insanlar, gösterişi sevmeyip, Allah'ın rızasını kazanmak isteyen, çok güzel şeyler yaptıkları halde kimseden aferin beklemeyen o mübarek insanlar, ne güzel işler yapmışlar!..

Allah Teâlâ Hazretleri bizlere de güzel şeyleri görüp güzel işleri yapmayı, iyi şeyler

düşünüp Allah'ın rızasına uygun yaşamayı, arkamızda güzel eserler bırakıp Rabbimizin huzuruna sevdiği, razı olduğu kul olarak varmayı nasip eylesin...

Allah Teâlâ Hazretleri bizi, şu güzel İslâm dinini güzel anlayanlardan, ona sımsıkı sarılanlardan, bu asırda İslâm'ı ihyâ edip, Müslümanlara faydalı hizmetler yapıp, şehitler gibi mertebeler kazanmayı, yüksek derecelere çıkmayı nasip eylesin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Allah Teâlâ Hazretleri gönüllerinizdeki muratlarınızı dünyada, ahirette hepinize ihsân eylesin, aziz ve sevgili Ak-Radyo dinleyicileri ve Ak-Televizyon izleyicileri!..

es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berakâtühû.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

9 Recep 1419 / 30 Ekim 1998

AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
KÜRSÜ